

რადგან იმათი გარჩევის შნო არა გექონდა, ჩვენი ყურებიც საზარალსაც სასარგებლოდ ისმენდნენ, ხოლო ფეხებით სწორეთ, გაბედვით და მუხლ-გაშლით ვერ შევიდოდით სასამართლოში, რადგან იმის მრავალ წიხად დახლართული გზა ჩვენ არ ვიცოდით და ჩვენი ენაც ჩვენ აღარაფერს გვარგებდა; მაგრამ ახლა, მადლობა ღმერთს, გონებაც გაგვეხსნა, თვალებიც აგვიხილდა, კეთილი და ბოროტის ღირსებაც გვეხსიან და სასამართლოს გზაც გაგვიადვილდება, როგორც ეს ახლა გამოგვეცხადა. ამისთვის გთხოვთ, თქვენო ბრწყინვალეებო, რათა ჩვენს მადიდებელ გარდაცხადებულ მათს უმაღლესობას ძველად ნამეტნიკსა და მით მათს დიდებულებას ხელშეწყობა და მათს მადლობა ჩვენი მადლობა ამ გვარს მათს მამობრივს მზრუნველობაზე.

ამას შემდეგ ერთი ნაწილი ხალხისა განემგზავრა თელავის უეზდის სახალხო სასწავლებლის სასახლეში, სადაც თელავის საზოგადოებას ჰქონდა მომზადებული სადილი; ხოლო მეორე ნაწილი ხალხისა წავიდა თავთავიანთ სადგომებში, რათა შუადღის ხანზე სადღის შექცენენ და ისმონ კახურის დენისგან სადღეგრძელო საქართველოსი საზოგადოდ და საკუთრად იმ პირებისა, რომელთაც, როგორც კეთილ-საიმედო პირთ, მთავრობამ მიანდო მართვა ჩვენის მხრისა ამ ახალ დაწყობილს სამოსამართლო წესდებულების საფუძველზე.

სადილს შექცენენ და სადღეგრძელოებიც მიირთვეს, მაგრამ, მკითხველო, ამით კიდევ არ გათავებულა დღევანდელი დღესასწაული. საღამოზედაც ვხედავთ დღევანდლის სიხარულის შემდეგ. თუმცა მზერა ჩაიდა და ბინდიც მოახლოვდა, მაგრამ ახლა იმათი ადგილი თელავის ბაღში და მეიდანზე ჩირაღდებმა დაიჭირეს. მსენი ბუნებით მშვენიერად შემკულს მდებარეობას სამოთხის სახეს აძლევდნენ, უნათებდნენ გზას მიმოსვლელს ხალხს და მით ვითარცა აგრძობდნენ მას, რომ აუცილებელს მომავლის სიბნელისაგან, შენზედ მფლობელის და მფარველის კეთილ-ნებობითა მზრუნველობამ გიხსნა. ამ-მიზეზით ახლა ნება მოგვცა გაახილო თვალები და ახალ სამოსამართლო წესდებულების შუქის თანაშემწეობით იხილო ყოველივე შენ მიერ გამოცხადებული ნაკლულევენება. იქნება ამ-დრომდისაც ვერ გაიგე, ქართველო, რომ ბევრს უკანონობას იღებდი ძველის სასამართლოებისაგან და ბევრს ნაკლულევენებასაც, ანუ ხარალს გძლევენ იქ მყოფნი აქამომდე სამოსამართლო წესდებულებანი. იცოდე, რომ ესე არა ყოფილიყო არც ამ-გვარს ცელიდებას მისცემდნენ მას; იცოდე რომ ყოველსა-ღე ახალს—სამოსამართლო წესდებულება იქნება თუ სხვა, მხოლოდ მაშინ მიიღებს მთავრობაც და მასთან ხალხიც, როდესაც ძველში შეამჩნევდნენ ნაკლულევენ ბას. მაშასადამე, ქართველო, ჩვენ აქედან უნდა გამოვიყვანოთ ისრეთი დაბოლოება, რომ აქამომდე მყოფი სამოსამართლო წესდებულებანი კიდევ ისრე არა ყოფილან დაახლოვებულნი ჩვენს ცხოვრებასთან, რომ იმის საფუძველით ახლაც შეგძლებოდა მოგვეპოვებინა კეთილ-დღეობითი და მშვიდი ცხოვრება. ხოლო რაიცა შეეხება ახლად დაწესებულთ სამოსამართლო წესდებულებებს, იმედი არის, რომ ისინი ჩაცივიდნენ კეთილ-სიხილსიანის მოსამართლის ხელში, და მაშინ ჩვენი გაქრებულნი ქართველი, კაცი . . . მდულარის გულით იტყვის: ვენაცვალე ღმერთო, შენს მადლს, რომ ამისთანა საჩქარო სამართალსაც შემასწარიო. მაგრამ რაღას ვაგრძელებთ, ჩვენ ჩვენი გავათავოთ, ხოლო შემდეგ ყველას საქიროებას და სარგებლობას თვითონ დროება დააფასებს.

4-ტირაცი მოგებისა მეორე ხუთ პროცენტ-ტიანი სესხისა 1866 წლისა, რომელიც მოხდა მარტის 1-სა 1868 წ.—მოგება ერგო შემდეგ ბილეთებსა:

ხუთას—ხუთასი მანეთი ყველა.

N სერ.	N ბილ.	N სერ.	N ბილ.	N სერ.	N ბილ.
00,255	19	06,500	3	13,296	38
00,633	50	06,521	20	13,405	48
00,693	25	06,549	8	13,429	34
00,716	33	06,611	10	13,436	19
00,729	44	06,693	48	13,787	29
00,737	26	06,795	35	13,795	4
00,800	28	07,026	9	13,888	25
00,825	14	07,209	41	13,919	5
00,859	18	07,278	4	13,962	16
00,931	9	07,411	44	14,024	30
01,041	7	07,448	15	14,040	21
01,058	43	07,489	19	14,134	22
01,159	10	07,609	28	14,148	34
01,207	41	07,711	21	14,175	21
01,222	40	07,728	27	14,194	36
01,270	48	07,941	47	14,199	45
01,302	50	08,117	11	14,289	50
01,310	46	08,215	18	14,361	27
01,324	20	08,386	28	14,400	19
01,390	47	08,510	28	14,414	31
01,431	35	08,514	7	14,435	49
01,473	17	08,559	8	14,574	17
01,701	2	08,567	48	14,625	41
01,859	24	08,658	34	14,644	36
01,985	12	08,667	35	14,747	20
01,930	3	08,694	15	14,851	8
01,949	45	08,889	25	14,865	25
01,972	37	08,996	9	14,949	13
02,063	35	08,923	31	14,984	37
02,228	21	08,963	22	15,246	42
02,312	38	09,051	36	15,323	20
02,357	24	09,052	30	15,444	6
02,380	22	09,114	10	15,570	14
02,387	19	09,121	34	15,939	41
02,565	25	09,158	38	16,070	50
02,586	38	09,199	23	16,179	30
02,702	5	09,365	13	16,222	30
02,714	12	09,449	22	16,249	11
02,732	14	09,543	2	16,376	34
02,742	35	09,579	45	16,387	2
02,776	47	09,644	18	16,453	30
02,883	28	09,718	31	16,560	6
02,918	32	09,757	47	16,591	22
03,023	46	09,803	25	16,628	29
03,083	36	09,839	21	16,649	9
03,191	10	09,854	11	16,680	33
03,364	25	09,860	13	16,709	25
03,390	1	09,986	26	16,914	38
03,440	22	10,014	32	16,962	16
03,525	17	10,034	47	16,981	39
03,662	18	10,048	5	17,020	29
03,758	39	10,143	4	17,081	35
03,843	15	10,148	18	17,133	4
03,845	32	10,173	19	17,182	7
03,864	41	10,284	36	17,448	24
03,993	28	10,348	13	17,669	3
04,103	31	10,628	40	17,711	29
04,122	17	10,663	49	17,801	18
04,191	2	10,723	31	17,896	23
04,275	17	10,800	15	17,938	43
04,355	45	10,875	10	18,060	34
04,413	48	10,877	22	18,113	27
04,439	9	10,997	17	18,178	39
04,535	4	11,001	13	18,300	7
04,547	15	11,311	41	18,367	10
04,891	45	11,361	47	18,427	19
04,988	37	11,519	30	18,548	46
04,989	31	11,526	34	18,637	32
05,110	19	11,554	39	18,671	40
05,200	28	11,627	6	18,801	50
05,204	22	11,642	22	18,819	21
05,241	37	11,760	34	18,843	42
05,311	46	11,772	3	18,913	5
05,343	26	11,997	16	18,963	42
05,384	18	12,497	23	18,986	27
05,351	23	12,600	18	18,998	11
05,568	17	12,624	35	18,998	44
05,627	31	12,636	35	19,100	32
05,986	8	12,647	50	19,161	40
06,048	26	12,777	17	19,169	20
06,092	17	12,809	27	19,182	42
06,137	25	12,887	43	19,377	16
06,230	14	13,008	13	19,696	32
06,248	8	13,092	20	19,748	46
06,327	2	13,097	24	19,881	21
06,375	9	13,146	16	19,904	37
06,471	9	13,212	17		

4 ტირაცი ვალის გადასახადი მე 2 ხუთ პროცენტისა მოგების სესხისა, რომელიც მოხდა 1 მარტს 1868 წელსა.

ნომრები.	ნომრები.	ნომრები.	ნომრები.
რიგით.	სერიისა.	რიგით.	სერიისა.
1	7,326	21	16,745
2	9,053	22	13,868
3	6,899	23	2,297

4	9,262	24	11,863
5	14,896	25	16,318
6	17,609	26	9,066
7	13,618	27	9,028
8	18,891	28	16,162
9	1,174	29	6,543
10	1,233	30	16,959
11	182	31	15,198
12	16,938	32	16,219
13	5,920	33	12,838
14	10,698	34	14,423
15	2,793	35	9,314
16	15,030	36	16,692
17	10,386	37	16,955
18	18,949	38	6,311
19	7,158	39	16,765
20	6,358	40	14,421

პოლიტიკა.

ანგლია.

ირლანდიის საქმე. ლონდონის კორესპონდენტი ფრანკფურტის გაზეთის Times (დროებისა) უფ. ლუი ბლანი თებერვლის 15 (27)-დგან იწერება: „ამ ხანობაში ანგლიის განათლებული კაცების ყურადღება ირლანდიაზე მიქცეული; პიროვანი თავის-უფლების და შეუხებლობის აქტის (habeas corpus) გაუქმება ხელმეორეთ განახლეს და ამით ირლანდია მიეცემა თვით მწებლობის მძლავრულს წესსა. მაშასადამე ანგლიას ტყვე-ლათ კი არა ჰქონია ფენიების შიში და ძლიან მიუხდობლათ ეპყრობა ირლანდიის ხალხის გრძობასა. საქმე ის არის, რომ ირლანდიის საქმე ანგლიისათვის დიდი საქმეა; და მართლაც რამდენი ტყვეანი კაცი შეუდგა ამ საქმის გადაწყვეტას განხილვასა. რამდენი მწერალი (პუბლიცისტი) ღონის ძიებას შეუდგა, რომ ეს სწეულობა განიკურნოს. სისტემა ბრაიტისა, რომელსაც ის წინა დავილებს, დიდხანია ცნობილია ყველასგან (1); ახლოხანებში ჰოლდსმიტ სმიტმა თავისი სისტემა წინა დავიღო; ამ დღეებში ლორდმა როსსელმა თავისი მხრით ორიოდ სიტყვა წამოსთქვა ირლანდიაზე. ბოლოს ასარგვზე გამოჩნდა უფალი ჯონ სტუარტ მილი (2) პატარა წიგნით ძლიერათ და დამტკიცებადით დაწერილი, როგორც იმის კალამს შეუყენის. საცოდავი ირლანდია! აქამდინ სული ჰხდებოდა ორ მტერს შუა უფრო უმეტეს ცუდ მტერებს შუა და უფრო უმეტეს კარგ მტერებს შუა. ზოგნი ამბობენ: ბაუ-კურნებელი სწეულობაო, და ამიტომ წამლის მიცემა სრულდებით უსარგებლოა“. სხვანი ამბობდნენ, რომ არა ვითარ, სწეულება არ არისო და ამის გამო წამლობა სრულდებით მეთაო. ამ რამდენსამე დღის წინათ გაზეთმა Daily News-მა დაკინებით მოიხსენა უ. პურ-გონის სიტყვა თხზულებაში „თავმოვანთყოფებულში“: „რადგანაც თქვენ წინააღმდეგობა აღმოაჩინეთ ჩემგან დაწერილ წამლებზე, ამისათვის მე თქვენ მიგანებებთ თქვენს სწეულ აგებულებასა, თქვენს წამდარ სისხლსა, თქვენს ზაფრის ანთებასა, თქვენ კუჭის მოუნელებლობას, და თქვენის გვამის წენის ნაძირალასა.“ სწორეთ ამ გვარ ჰაზრებს ამბობენ.

(1) ჯონ ბრაიტ ანგლიის ხალხისაგან დიდად მიწეული და ხალხის მდგომარეობის გაუმჯობესების მოსურნეთა თვია. იმას პირველი ადგილი უჭირავს პარლამენტის ცელილების მეცადინეობაში. ბრაიტის სურვილია დიდს ხნადამე, რომ ყოველს ოჯახის თავს ან ყველა თავისუფალ მუშრენ კაცს სიმათლე მიეცეს პარლამენტში დეპუტატის ამორჩევისა და სხვათა შორის ამორჩევა დაუარულ კენჭის ყრით მოხდებოდეს ხოლმე. ანგლიაში ამ საზოგადო ამორჩევაზე და დაუარულ კენჭის ყრავ ძალიან უარზე არიან.

(2) ჯონ სტუარტ მილი არის ჩვენს დროს წარჩინებული ანგლიის მწერალი და გამოჩენილი მეცნიერი მთელს დედამიწის ზურგზე. ამ მეცნიერის წიგნი-დგან ამოღებული ჰაზრი მოვიტანეთ დროების წინააღმდეგ. № 11. ამ წიგნს იხსენებს აქ ლუი ბლანი, აგრეთვე გამოჩენილი ფრანგიელი მწერალი. ამის წიგნები წინა ნომრებში იყო და ახლაც მოგვექვს.

ბენ ზოგნი ირლანდიაზე, რომელიც უმეტეს უბედურება თვალში ეკლათა ჰქონდა. სხვანი კი თანავე ყოველშივე ხელს იბანენ. სხვანი კი არაფერს არა ხედვენ, ანუ თავს ისე გვაჩვენებენ თითქო არასა ხედვენ და ლორდ სტენლისაგან ირლანდიას ჩასძახიან იმ დროების გარემოებას, როდესაც ირლანდია ავათ-მყოფსაგან ქვესაგებში ბოღაშობა. საქიროა, რომ მატყუარ ჰქეიმებს მოერიდო. „იმის ბედზე კაცი გამოდის, რომელიც არც მატყუარი ჰქეიმა და არც იმ გვარი ჰქეიმა უფრო ცუდებს და უფრო უკეთესებს რომ ეკუთვნიან. ჯონ სტუარტ მილი კარგათ ანგარიშანათ არკევეს ირლანდიელების უბედურებასა, ჰხედავს უბედურების სიღრმესა, მაგრამ მაინც ირლანდიის მდგომარეობას უიმედოს არა ჰგონებს. მხოლოდ ამ მხრით ღირსია, რომ თქვენი ყურადღება მივაქციო მილიის ბროშურასა; და ადვილათ მიხედვით რა შთაბეჭდილება აწარმოვა ანგლიაში, როდესაც გეტყვით, რომ ეს ბროშურა არის საფუძვლიანი გულ-წრფელის და დიდ სულგანის ქუთის შრომა ერთგვართ გაბედულობითი და გამსჭვრეტი. მაგრამ იმის დასაფასებლათ კარგათ უნდა ვიცოდეთ ირლანდიის ეხლანდელი მდგომარეობა. წინათ მოვიხსენე, თუ რა და რა ღონისძიებით თავისი ეგოიზმობით ანგლიამ აღრე დაამზო ირლანდიის მანუფაქტურა, და რა ღონისძიებით წაართვა ირლანდიელებს ყოველივე სახსარი თავის თავის შესანახავათ, პატარა მიწის შემუშავებას გარდა. ირლანდიაში არის 1,900,000 ჰასაკ მოსული მამაკაცი; ამთგან, ლორდ ნასის გამოანგარიშებით 600,000 სული ხიზნია. ამათ ჯალაბობას რომ დაუმატოთ ამათი მუშა კაცი, გამოვა, რომ ირლანდია ნამდვილი მხენელ-მთესველობის ქვეყანაა და ამ ხალხის მდგომარეობა დედამიწის მომკემლობაზე, დამოკიდებული, როგორც რუსეთის ხალხი და უფრო მეტათ მეროპიის ხალხების უმეტეს ნაწილზე; და ხენა თესვისა და მხენელ მთესველების მდგომარეობის გაუკეთება თუ მთელ დედამიწის ზურგზე საქირო რამ არის, ირლანდიაში ეს საქმე უპირველესი და განსაკუთრებული საქირო საქმეა. მაგრამ ჩვენ რასა ვხედავთ? მქვენ მოგჩვენებთ, რასაკვირველია, ახსნა ჯემს ანდერსონისა, ვესტისა, მალტუსისა და რიკარდოსი შემოსავლის (რენტის) შესახებ. ისინი ამბობენ (რენტა) შემოსავალი არისო ის დანარჩენი, რომლითაც კაი მომცემი მიწა მატობს მოუცემელ მიწაზე; ის არის მეტობა, რომელიც მომცემ მიწის მკეთებელს მოსდის საქირო ხარჯისა და ჩვეულებრივ ეპურის სარგებლის გამორიცხვას შემდეგ. მამულის პატრონს ყოველთვის კარგათ შეუძლია მოითხოვოს ეს მეტობა, რადგანაც უარის თქმის შემთხვევაში, ადვილათ იზოვნის შემკილებელ (კონკურენტ) თანხის პატრონს (კაპიტალისტს), რომელიც ამ მეტობას პატრონს დაუთმობს და ჩვეულებრივს ფულის სარგებელს დასჯერდება. მაგრამ რადგანაც მოუცემელ მამულის მკეთებელს ფულის ჩვეულებრივი სარგებლის მეტის იმედი არ უნდა ჰქონდეს და რომელსაც უამისოთ სხვაგან უნდა ემუშავებინა ფული, ამისთვის ცხადია, რომ მამულიდამ შემოსავლის აღება ყოველთვის შესაძლებელი არა ყოფილა და მხენელ-მთესველს ყოველთვის არ შეუძლია მამულის პატრონის მოჩილებაში დარჩეს. ძალიან კეთილი! მაგრამ თუნდა ეს კანონი ამ გვართ მიეჩინოთ, ამის ასასრულებლათ საქიროა, რომ ირლანდიის მხენელ-მთესველები ანგლიელ მხენელმთესველებსაგან კაპიტალისტები-ფერმერები (ხიზნები) იყენენ, რომელთაც ღონისძიება ჰქონდეთ თანთანთი კაპიტალი ამუშაონ სხვა აღებ-მიცემ-ში, თუ ხენა-თესვა ხელს არ აძლევს. ამის მსგავსს ირლანდიაში ჩვენ ვერარასა ვხედავთ. აქ მხენელ-მთესველი თანხის პატრონი კი არ არის, რომ სადმე ამუშაოს თავნი, არა ის

არის საცოდავი მხენელი გუთნის-დედა, რომელიც მხოლოდ ერთის მიწის კეთებით დღიურ ლუკმა-პურსა შოულობს. ირლანდიის გლეხის კაპიტალი იმისი ხელია, იმას არ შეუძლია სთქვას: „თუ ჩემი კაპიტალი ვიხმარე მიწის კეთებაზე და ისეთი სარგებლობა არ მომცა როგორც სხვა აღებ-მიცემაში, მაშინ სხვაგან ვამუშავებ“ ირლანდიელმა გლეხმა აღრევე უნდა იცოდეს, რომ იმას ღონისძიება არ ექნება იმ პირობის ასრულებისა, რა პირობითაც პატარა ნაჭერი მიწისა ეძლევა თავის სარჩენათ, მაგრამ ძალა ადგია ის მიწის ნაჭერი აიღოს თვალ დახუჭულმა, აიღოს, რაც უნდა ქირა მოსთხოვონ და რაც უნდა მოხდეს. ეს სისტემა, რომელსაც ლოვე იცავდა პალატის კრებაში მისის 5 (17) 1866 წელს დაფუძნებდა ამას პირების შეკრულობის ნებაყოფლობაზე, თავისი სუფილბაზე. სული ემდრევა კაცსა რა კი მოიგონებს იმ შეფიქრობასა, რომელიც ამგვარ ნებაყოფლობასთან არის შეერთებული. ჯონ სტუარტ მილლი თავის წიგნში: „საფუძვლენი პოლიტიკო-ეკონომიისა“ მოგვითხრობს, რომ ერთ საგრაფოში ქერაში ერთი ფერმა (პატარა მამული), რომელიც წელიწადში 50 გირვანქა სტერლინგით (თითქმის 315 მანეთით) იყო გაქირავებული და ეს ყველა იცოდა, აუქციონის ტარგით აიღეს 450 გირვანქა სტერლინგით (2,820 მანეთით). ბანა აქ საჭიროა ირლანდიის გლეხსა ჰქონდეს კაცმა ამ პირობით რათ იქირავა, როდესაც იცოდა, რომ ვერ ასრულებს პირობასა. ის გიპასუხებთ: „იმიტომ ვიქირავებ, რომ უამისოთ მიმიწილით მოვეცდებოდი“. ანგლიურ ენაში ერთი სიტყვაა, ძალიან გამოხატული და ენერგიული rack-rented, ფრანგულ ენაში ამისი სწორი მნიშვნელობითი სიტყვა არ არის. ეს სიტყვა გამოხატავს ორ ჰაზრს ერთთა ტანჯვასა და სახიზრო მამულის ქირასა და კარგა წარმოგიდგენს ირლანდიის გლეხის მდგომარეობასა. მე თანახმა ვარ, რომ ირლანდიის მდგომარეობა ცოტაოდე გაკეთდა აღრინდელ მდგომარეობაზე, ვიდრე დიდის მიმიწილობის წინა წელიწადებში; მაგრამ საკმაოა ერთ წაშს დაფიქრდეთ იმ შეკრულებაზე (კონკურენციაზე), რომელიც მამულის ქირით დაჭერის დროს არის ხოლმე, როდესაც ამისგანო მშვიტი ხალხი ერთმანერთს ეცემა. ეს უნდა მოვიფიქროთ შესატყობლათ, რომ ეს შეკრულება იქამდის უნდა დარჩეს ინგლისის სიტყვით, უკანასკნელ მდგომარეობაში მიხწეულ კაცების უფუნურ ბრძოლათ აუქციონში“ პანამდის ხალხის ამერიკაში გასვლა და სიკედილი საკმაოთ არ დააცოტავებს გლეხების რიცხვსა. ნეტავი კიდევ ირლანდიის გლეხს ჰქონდეს რამე დამცველი გარანტია; ნეტა იმის ხელში შეკრულობის წერილს ძალა ჰქონდეს; ნეტავი სულ იმის მიწაში არ იყოს, რომ დღეს ან ხელსახიზრო აღგილიდგან კაისტუმბენ; ნეტავი იმედი მანც იქონიოს, რომ იმისი ზრუნვა შრომა და ჯაფა სიკეთეს რასმეს მოუტანს და არა თუ უიმისოთაც მძიმე ქირას კიდევ მოუმატებს; ერთის სიტყვით ნეტავი ერთსა და იმავე დროსა ის რომ არა ყოფილიყო rack-rented და tenant of will (ყურ მოჭრილ ყმასებ ხიზანი). მაგრამ ვაი, რომ ირლანდიის გლეხს მუდამ ემუქრება მებატონის უფლება, რომლის ძალითაც იმას ყოველთვის შეუძლია მამული წაართვას, თუმცა უფრო ზომიერათ ხმარობენ ამ უფლებასა, ვიდრე ჰგონებენ ხოლმე; და შემდგენისთვის დამრჩება მოგახსენოთ თუ ეს საშინელი უფლება რა რიგათ ამძიმებს უბედურებას ეხლანდელ მოსაწყენ გულდაუფერებელ მოლოდინებისა გამო მომავლის ზრუნვითა.

შეპრობული შტატები.
პრეზიდენტის ჯონსონის ბრალსადები აქტის სტატები. ამერიკულ გაზეთში გამოცხადებულია ჯონსონის წინა-

მდგე ბრალსადები აქტები, რომელიც გამოსულა კონგრესის კომიტეტის რედაქციისაგან. ეს აქტი „შესდგება შემდეგ პუნქტებისაგან, პრეზიდენტ ბრალი ედება 1-დ კონსტიტუციის დარღვევაში სენატის შეკრებილების დროს მინისტრის გამოცვლითა; 2-დ, იმაში, რომ ეს გამოცვლა მოახდინა მოხელე პირებზე დადებულ კანონის წინააღმდეგ; 3-ედ გენერალ ტომასის დანიშვნაში სამხედრო მინისტრათ იმ დროს, როდესაც ეს თანამდებობა დაჭერილი იყო სხვა მინისტრისაგან; 4-ედ გენერალ ტომასთან პირობის დაჭერაში, რომ სამხედრო სამინისტრო შეიარაღებით ძალათ ჩაეგდოთ ხელში; 5-ედ ცდაში ჯარის აფიცრები წახალისიანონ, რომ სახელმწიფოს კანონებს არ დამორჩილდნენ, -და სამხედრო მინისტრის თანამდებობისაგან გადაყებისთვის შეთქმის მოხდენაში.

პრეზიდენტ ჯონსონზე ბრალის დება. თებერვლის 13 (25)-სა 70 წლის ბერიკაცი უფ. მადეოზ სტივენსი და ბინგები წარუდგენ სენატს ოფიციალურის განცხადებითა, რომ პალ ტამ გადასჭრა შეედგინა პრეზიდენტის წინააღმდეგ ბრალსადები აქტი. პალატის რეგისტრატორმა წაუკითხა უმაღლესს შეკრებილებს ეს გადაწყვეტილება, რომლისა შემდეგ სტივენსმა დიდებულებით წარმოსთქვა შემდეგი: „პალატის ბრძანებითა, ჩვენ წარმოვსდგებით თქვენს წინაშე, წარმოვადგენელთ პალატისა და შეერთებულ შტატების მრთელის ხალხის სახელითა. ჩვენ ბრალს ვადებთ შეერთებულ შტატების პრეზიდენტ ანდრუ ჯონსონსა იმაში, რომ თავის მმართველობის დროს რესპუბლიკის საქმეებისა, ის დამნაშავე შეიქმნა ბრალეულობაში და ხალხის შეურაცხ-ყოფის გარდამავლობაში; მას-გარდა ჩვენ უცხადებთ სენატსა, რომ პალატა წარმოუდგენს დანიშნულ დროს ბრალსადებს პუნქტებსა პრეზიდენტის წინააღმდეგ და დაუმატებს საჭირო საბუთებსა, და ვთხოვთ სენატსა, რომ უბრძანოს ანდრუ ჯონსონს, რათა თავის თავის გასამართლებლათ ის წარუდგეს უმაღლეს კრების სამსჯავროს წინაშე“ სენატის პრეზიდენტმა უ. ბენ-შადემ მიიღო მხედველობაში განცხადება პალატის ამ ორ ვექილისა და განუცხადა, რომ სენატი შეუდგება ამ საქმის განხილვასა. უ. ბოვარდმა წინადაუდო ჰაზრი, რომ შეიღის კაცისაგან, პრეზიდენტისაგან დანიშნულისა, შესდგეს კამისია წარმომადგენელთ პალატასთან ერთობისათვის შესახებ პრეზიდენტის ბრალის დგონისა. ეს წინა დადება უბასოთ მიიღო სენატმა. პალატის სპიკერმა თავისის მხრით ხუთი კაცისაგან კამისია დანიშნა ბრალსადებ აქტის გასამართლათა და ყველა საქმეების საწარმოებლათ, რაც კი იმას შეეცება. კამისიას შეადგენენ შემდეგი პირები. მადეოზ სტივენსი, ბინგემი, მილსონი, ჯონ ლოპნი, იულიან, და ბამილტონ შარდი. პალატისაგან დადგენილ გადაწყვეტილებით კამისიას შეუძლია პალატის შეყრილობაში შეიტანოს ბრალსადები აქტის სტატები განსახილავათ და ამისგანოთ შესწყვიტონ რომლისავე სხვა საქმის განხილვის მომდინარეობა.

ბარდინერის პროცესი.
(განგრძელება).

მოსარჩლე. თუ ბრუნს ბარდინერისა ავრე ეწინადა, ტრახტირში როცა მიდიოდა, მაშ რაც ფულეები ჰქონდა, თან რათ იტარებდა, -უფრო არა სჯობდა ისინი შინ შეენახა?
ჯილბერი. მე ვე ბედრჯელ მითქვამს ჩემი ბატონისთვის, მაგრამ ის მარწმუნებდა, რომ ევრეთი ჩვეულება მაქვს, და ვერ დამიშლია.
მოსარჩლე. იცოდა ბარდინერმა, რომ ბრუნს ფულეებს მუდამ თან იტარებდა ხოლმე?
ჯილბერი. შეკველია, რომ იცოდა, ამისთვის, რომ ბიკსი, შილიპსი და სერეი

ხშირათ იტყოდნენ ხოლმე, რომ ბრუნს რომ დესაც ითრობა, ბუმაჟნიკს ამოიღებს და სტუმრებს აჩვენებს ხოლმე, რა არის შეიყუან მდიდარი ვარო.
ბიკს. შილიპსს და სერეის ჰკითხეს ამაზე, და იმათ სთქვეს: შილიპსმა, -რომ არ მახსოვსო, ეუთხარ თუ არა ვე ჰილბერსაო. სერეი, -რომ, ევონებ, ეუთხ.რო. ბიკსი კი, როგორც რიგი იყო არ დაეთანახმა ამაზედ ჰილბერსა.
მოსარჩლე. ბუჯრა, რომ ბარდინერი ისეთი კაცი იყო, რომ ამ შესაძრწუნებელს ბოროტებას მოიქმედებდა?
ჯილბერი. მე ნამდვილათ დარწმუნებული ვარ მაგაში, -მაგ კაცში ბევრი ბიჭიერება იყო. ბრუნს სწორეთ მაგან მოჰქალ!
მოსარჩლე. მოწამევე, ენა დამოკლეთ. თქვენ ის მომიგეთ, რასაც გკითხავთ: საიდგან გამოგყეთ, რომ ბარდინერს შეეძლო კაცის კვლა მოექმედებინა?
ჯილბერი. (აღშფოთებით). იქილგან, რომ ის ცული და გარყენილი კაცი იყო, იქილგან, რომ ბრუნს ეწინადა მაგისი, იქილგან, რომ ის ერთი კვირის წინათვე, მინამ თავის ბოროტებას აღასრულებდა, ბატონს დასდევდა მოსაკლავათ.
პროცესში უფრო ყველა მისაზიდველი დამნაშავეების ჩვენებაა. წინდაწინ ჯენი შემოიყვანეს. იმისი კჭუა მიხდილი და შეშინებული სახე, არეული თვალები, ფერ მიხდილობა, თითქო მკვდარიო, ძრიელ იზიდავდა მაყურებლებს და ნაფიქვებს. მსაჯულეებმა იმას ხეირიანათ ვერა ათქმევინეს: გადარეულათ ლაპარაკობდა, არ გაეგებოდა, რას ამბობდა. წინათ ისე დიწყუა ლაპარაკი, ვითომ არც პორთველისა რომ იცის, არც სისხლიანი მჩვრისა, არც ბრუნის მოკლისა და თითქოს ბრუნსაც არ იცნობდა, ვინ იყო.
მოსარჩლე. დამნაშავე, გახსოვთ, თქვენს ტრახტირში მდიდარი კაცი რომ იყო — ბრუნსი 21 თებერვალს?
ჯენი. ბრუნსი? ვინ ბრუნსი, მე თქვენს ვერა გამიგარა.
მოსარჩლე. ბანა ბრუნსი არ გახსოვთ? ის მდიდარი კაცი, იანვარში რომ მოვიდა სოფელს ჯოზეფში და მწვანე სახლში ჩამოხდა?
ჯენი. მწვანე სახლი?... ჰო, მე მახსოვს მწვანე სახლი, ის სახლი ჩვენ ტრახტირის ახლო იყო, ასე ჩვენი სახლი იყო და აი იქით მწვანე სახლი (ხელებით ანიშნებს)
მოსარჩლე. ჰო, ბრუნსი ხომ გახსოვს?
ჯენი. მსახური რომ იყო?
მოსარჩლე. არა, მსახურს ჯილბერი ერქვა, მე ბრუნს გკითხავთ, მდიდარი კაცი იყო, მუდამ საღამოს თქვენ ტრახტირში რომ მიდიოდა, თავის ბუმაჟნიკს რომ გაჩვენებდათ ხოლმე, და იკვებდა მდიდარი ვარო. გახსოვთ?
ჯენი. ჰო, ბრუნსი მდიდარია? ჰო, ჰო, მახსოვს, იმას ბევრი ფული ჰქონდა.
მოსარჩლე. ის გაჩვენებდათ ხოლმე თქვენ ფულებს?
ჯენი. როგორ არ გაჩვენებდა ხოლმე, ის ყველასაც აჩვენებდა ხოლმე ფულებსა.
მოსარჩლე. თქვენ ქმარსაც ხომ აჩვენებდა ხოლმე?
ჯენი. რასაკვირველია, რომ ჩემს ქმარსაც აჩვენებდა ხოლმე.
მოსარჩლე. ფულეები ბუმაჟნიკში ჰქონდა ხოლმე. არა?
ჯენი. თავს იქნევს, ჰოცო.
მოსარჩლე. არ გახსოვს რომელ ბუმაჟნიკში ჰქონდა? ამაში ხომ არ ჰქონდა, ახლო მოდით სტოლთან, (მოსარჩლე უჩვენებს ბრუნის ბუმაჟნიკს, რომელიც სტოლზედ ძვეს სისხლიან მჩვრის გვერდით. ჯენი სისხლიან მჩვრას რომ დაინახავს გულ გახეთქილი უკან გარბის და ხელებს იქნევს)
თავს მჯდომარე. რა ნახეთ? იცანით ბუმაჟნიკი?
ჯენი. (ისევე ხელებს იქნევს). არა მე

არაფერი არ ვიცი. შემიწენარეთ, მე ვიწენარეთ ვარ, ლმერთსა ვფიცავ მე დანაშაულს არაფერი მაქვს!
თავს მჯდომარე. დამნაშავე, გული დამშვიდეთ. ყარაულები გაიყვანეთ; — ჯენი თქვენ რამდენსამე მინუტს უკან კიდევ დაგიახებთ, გონება მოიკრიფეთ!
ჯენი გაჰყავთ; ახლა ქმარი შემოჰყავთ. ბარდინერი იმეორებს ისევე იმას, რაც გამოძიების დროს უთქვამს. ბრუნს იყოფო ჩემს ტრახტირში 21 თებერვალს საღამოზე, 12 საათამდინ ეჯდავო და პირველ საათზე შინ წავიდაო, ამასთან სხვა გარეშე ხალხიც იყენენო და ისინიც თან გაჰყვენენო, იმა კაცებს არ ვიცნობო და არც იმათი სახელი ვიციო. რამდენსამე მინუტს უკან მეც გამოველ ტრახტირდგანო და თველაში წავივლ და ცხენი შეეკმავთ: შემდგომ დერეფანში მოვბრუნდი და ბრუნის ბუმაჟნიკი ვიპოვევო; ის ბუმაჟნიკი ჩემს ცოლს მივე ეუბრძანე ხელ ბრუნს მივიციო ამაზე მეტი არა ვიციო-რაო და არც სხვა რამე მაქვსო სათქმელი.
პირველათ რაც ვაჩვენე ის შიშისაგან ესთქვიო და ეხლა იმ ჩვენებას უარს ეყოფო.
მოსარჩლე. ბრუნს გარდა სხვა ვინა იყო თქვენ ტრახტირში იმ საღამოზე?
ბარდინერი. ბიკსი, ტეუელი, ბრილი... დაკიდევ ვინალებიც... ეხლა აღარ მახსოვს ვინ იყენენ.
მოსარჩლე. უცნობებიც იყენენ?
დამნაშავე. (მკვირცხლათ). ჰო, ჰო, იყენენ, იყენენ, მე ეს კარგათ მახსოვს.
მოსარჩლე. მაგრამ, რომელნიც მაშინ ტრახტირში ყოფილან ისინი ამბობენ, რომ თქვენ იმ უცნობს კაცებს იცნობდით და სახელებს ეძახდით. მსურთ თქვენ თეთონ მოისმინოთ ესა იმათგან?
ბარდინერი არა რას ამბობს. შემოყავთ მოწმები ბრიგი, ჯობრაი, ტეუელი, ბიკსი, შილიპსი და ლიუსი. ისინი ერთ ხმევ ამტკიცებენ იმას, რაც გამოძიების დროს სთქვეს: ესე იგი, 21 თებერვალს „ირ მის“ სასტუმროში საღამოზედ ჩვენს გარდა სხვები უცნობი კაცებიც იყენენო, იმათ სასტუმროში ხშირათ ვხედავდითო, მეტრახტირე, როგორც სჩანდა, იცნობდა იმათაო, სახელებს უწოდდაო.
ბარდინერი. მე ვერ ვიცნობდი იმ უცნობ კაცებს, რომელნიც 21 თებერვალს ჩემს ტრახტირში იყენენ; შეიძლება, რომ ისინი ჩემსას უწინაც ბევრჯერ შემოსულიყვენენ, მაგრამ ყველას ხომ ვერ დავიხსოვებ. თუ რომ იმათი ცნობა მქონდეს, რისთვის დავმალავდი.
მოსარჩლე. იმისთანა ქარიან ღამეში ისე უცებ რათ წახვედით შილტშირში?
ბარდინერი. მე არ მიყვარს ტაროსის ყურის გდება, როდის დარიანი დღეა და როდის ადარი; მომინდა წასვლა და წავედი.
მოსარჩლე. მაშ მაგაზე ნეტს საფუძვლიანს მიხვებს ვერას გვეტყვიეთ?
ბარდინერი. სხვა მიხვნიც იყო, მეორეს დღეს შილტშირში დოლი იყო და მინდოდა იმისთვის მიმესწრო.
მოსარჩლე ჰკითხავს შილტშირის ქალაქის მერს, რომელიც იქვე კრებაში არის: უფ. მერო, არ შეგიძლიანთ გვითხრათ, დოლი რამდენს საათზედ დაიწყება ხოლმე?
მერი. ორს საათზედ (სადილთუკან).
მოსარჩლე. სოფელს ჰოზეფიდგან შილტშირამდე რამდენი საათის სავალა?
მერი. სამი საათისა.
თავს მჯდომარე. ხედავთ, დამნაშავე, იმისათვის რომ დოლში დასწრებოდით, საჭირო არ იყო ღამე წასულიყავით.
ბარდინერი. მე სხვა საქმეებიც მქონდა, რომელნიც დოლამდინ უნდა გამერიგებინა.
მოსარჩლე. გვითხარით, რა საქმეები გქონდათ.
ბარდინერი. რალც სავაჭროები მქონდა, და ერთი მეგობრის ნახვაც მინდოდა.

მოსარჩლე. რა ჰქვია შენ მეგობარს, ან რა საქმისათვის უნდა გენახა?
ზარდინერი. ჩემს მეგობარს ბრინი ჰქვია; ცოტა რამ ვალი ემართა და ის მინდოდა გამოემართა.
ბრინი შემოაყვით.
მოსარჩლე. მოწამე, თქვენ იცნობთ ამ კაცს. (ზარდინერზე ანიშნებს).
ბრინი. ვიცნობ. მე სოფლის შოხევის მეტრანტირია; ორჯელა ვყოფილვარ მაგის ტრანტირში.
მოსარჩლე. შენთან დაიარებოდა?
ბრინი. (შეშინებულის ხმით) ოჰ, არა!
მოსარჩლე. იყო თუ არა ზარდინერი შენს სახლში ღამე 21 თებერვალს, ან მეორეს დღით 22 თებერვალს?
ბრინი. არა, არა ყოფილ.
მოსარჩლე. მართებთ რამე მაგის ვალი?
ბრინი. არა, არაფერი არა მართებთ, მე ვალს მაგისთანა კაცებისაგან არ ვიღებ.
ზარდინერი. მე ტყუილს ამბობს, მაგას ჩემი 32 შილინდი მართებს, შარშან მკათათევი გამომართო. ბრინო, განსოვს, ჯო რომ დაგებდა?
ბრინი. მე შენი არა მართებდა, სტყუე!
ზარდინერი. შეგარცხეს ბრინო, შენ ღმერთი დაგსჯის მაგისთვის, ჩემი ფულებით ვერ გამიღებდი!
მოსარჩლე. ღმერთმა შენ მოწამე ამბობს, რომ შენ იმასთან არა ყოფილხარ. ამაზედ რას იტყვი?
ზარდინერი. (შეკრთომით). მართალია, მაგასთან არ შევესულვარ, დუქანში დამიგვიანდა და მეშინოდა დღეში არ დამგვიანებოდა.
მოსარჩლე. რომელ დუქანში?
ზარდინერი. არ მახსოვს!
მოსარჩლე. სავაჭრო რა გქონდათ?
ზარდინერი. არ მახსოვს, ბევრი სხვა და სხვა ნივთები.
მოსარჩლე. შენ ჯიბეში რომ ფულები გიბოვებს, ისინი საიდან შეიძინე?
ზარდინერი. მე, — დოლი მე მოვიგე!
პრეზიდენტი. დოლი თქვენი ცხენი იყო?
ზარდინერი. ჰო.
მოსარჩლე. არა ტყუილია. აი 23 თებერვლის გაზეთი, აქ სულ არიან აღწერილი დოლი ვინც მონაწილე იყოფიან. და რომლებსაც დოლი მოუყვიათ; მაგრამ თქვენი სახელი კი არა სწერია.
ზარდინერი. (შეშინებული, მქშინვარე ხმით). უფ. ადვოკატო, მე ვიტყუე, მე დოლი არ მომიგია, ის ფულები მლდ-სტრიტში ვიპოვე!
მოსარჩლე. მაშ რატომ წინათ არა სთქვით. წინათ რომ გამოიძიება იყო, მაშინ სთქვით, რომ ფულები ბრინმა ვალში მომცაო. როდესაც ეს ტყუილი გამოდგა, თქვენ გამოგვიცხადეთ, რომ დოლი მე მოვიგეო და ფულები იქ ვიპოვეო, მე გაგტყე, რომ დოლი მონაწილე არა ყოფილხართ. ახლა კი გვარწმუნებთ, ვითომც ფულები მლდ-სტრიტში ვიპოვეო. ღმერთმა შენ, სისწორით მოიქცეთ, ტყუილი ვერ დაგისწავთ.
ზარდინერი. ოჰ, უფ. ადვოკატო მე სისწორით ვამბობ; ღმერთი ხედავს, რომ მე წმინდის გულით მართალს აღვიარებ; ფულის პოვნა წინათ იმისათვის არ გამოგიცხადეთ, რომ ვიფიქრე არ დამიჯერებენ მეთქი.
მოსარჩლე. ბანა მე პოვნას ცხლა უფრო დაგიჯერებენ, როდესაც ორჯერ გამოტყუნდით?
ზარდინერი. ოჰ, უფ. ადვოკატო — მე მართალს ვამბობ; მე მართალი ვარ! ღმერთსა ვფიცავ, რომ ეგ ფულები მლდ-სტრიტში ვიპოვე.
მოსარჩლე. მაშ რაღას ინახავდით,

თქვენ სადაც წესი იყო, უნდა გამოგეცხადებინათ ფულების პოვნა.
ზარდინერი. მე ეგ არ ვიცოდი, მე მუდამ ასე ვფიქრობდი, რასაც ვიპოვი ჩემი მეთქი.
მოსარჩლე. ძრიელ დასაწანია, ძრიელ დასაწანია, რომ ასე გვიან გამოაცხადეთ მაგ ფულების პოვნა. მე ასე ვგონებ, რომ თქვენ ეგ იმე სათში უნდა გამოგეცხადებინათ, რამ წამსაც სოფ. შოხევი მიხვედით. ასე რომ გექმნათ, ერთი შენი გასამტყუნებელი საბუთი თავიდან მოცილდებოდა; მაგრამ ასე არ მოიქცეთ, თქვენ ტყუილს თქმა ირჩიეთ.
ზარდინერი. მე თვითონ არ მესმოდა, მაშინ რას ვამბობდი.
მოსარჩლე. მსლაც არ გესმოდათ, რას ამბობდით დოლიზე რომ ილაპარაკეთ?
ზარდინერი. არა, მაგრამ მე ვიფიქრე... უფ. ადვოკატო, მე ალალ მართალი ვარ, ღმერთი იცის მე უბრალო ვარ.
მოსარჩლე. თქვენი ღობე თავლის მანლობათ ბრუნის სიკვდილამდინ რამდგომარეობაში იყო?
ზარდინერი. ბევრს ადგილას გადამტყუებული იყო, ასე რომ უცხო კაცს ადვილათ შეეძლო იმაზედ გადასულიყო.
მოსარჩლე. არა გსურთ აგვისხანათ რამე სისხლიანი მხერის შესახებ (ანიშნებს მხერს, რომელიც სტოლზედ ძვეს) თქვენს ბანზედ რომ უპოვნათ?
ზარდინერი. არაფრის თქმა არა მსურს, უცხო ვისმე შეუგდია.
მოსარჩლე. მე მხერი ბანზედ იმ დამეს არის შეგდებული, რა დამესაც ბრუნია მოკლული, მეორეს დღით მხერი ისევ სველი იყო.
ზარდინერი. არა ფერი არ ვიცი, მე მხერი არა მქონიარა, იქნება ჩემმა ცოლმა შეაგდო.
მოსარჩლე. სისხლი საიდან ქონდა მიცხებული?
ზარდინერი. იქნება ჩემმა ცოლმა ქათამი დაჭრა და იმ მხერით დანა გაწმინდა.
მოსარჩლე. ღმერთმა შენ! მხერი ექსპერტებმა შეამოწმეს და სისხლი, რომელიც მას აცხია, ქათმისა კი არ არის, კაცისაა. თქვენი სიტყვა უსაფუძვლოა, — თქვენ მართალს არ ამბობთ.
ზარდინერი. მე! . . . ოჰ, ღმერთი იცის, მე არაფერში დამნაშავე არა ვარ! — მე მაგ მხერისა არ ვიცი, უბრალო ვარ. . .
მოსარჩლე. მართი კვირის წინათ, როცა ბრუნი ისევ ცოცხალი იყო, თქვენ რისთვის ეპარებოდით უკანდგან ბრუნსა, შინისაკენ რომ მიდიოდა შუ-ღამისას თქვენს ტრანტირიდან?
ზარდინერი. მე ეგ არ მახსოვს, — მე იმას არსად ვეპარებოდი.
მოსარჩლე. (წილბერს, რომელიც მოწამებს შუა ზის სკამზედ). უფ. წილბერო, განსაჯეთ დამნაშავეს მოაგონოთ, როგორ იყო რომ ეს ეპარებოდა ბრუნს შუა ღამისას.
წილბერი. თავის უწინდელს ჩვენებს იმეორებს.
ზარდინერი. (მქშინვარის ხმით). ჩვენი წყუული მესხიერება, ჰო, მართალია ბრუნს ვაცილებდი, ბრუნი ძრიელ ნახვაში იყო, მე კვლავაც ბევრჯერ გამიცილებია. — მაგრამ ღმერთია მოწამე, მე ცუდი განზრახვა არა მქონია; ღმერთი ხედავს, ჩემი სწინისი როგორ წმინდაა.
მოსარჩლე. ტყუილათ ღმერთს ნუ ახსენებ; ცოდვა, თქვენ, ეს სჯობიან, გვითხარით მაშინ ხმა რატომ არ ამოიღეთ წილბერი რომ გამოგელაპარაკათ?
ზარდინერი. მე ტყუილია; ეგ მე არ დამლაპარაკებია.

მოსარჩლე. ისე საჩქაროთ რათ გაბრუნდით უკან.
ზარდინერი. მე ტყუილია. მე არაფერი არ მეშურებოდა, მხოლოდ არ მინდოდა, რომ ბრუნს დავენახე.
მოსარჩლე. რატომ? განა თქვენ ბრუნს ისე აცილებდით, რომ იმან არ იცოდა?
ზარდინერი. ჰო, იმას რომ გაეგო, რომ ვაცილებდი, ვინცის, რა ვფიქრებ?
მოსარჩლე. იმაზე რაღას გეტყვით, თქვენი წაღები, რომ სწორეთ მოსულა იმ კვალზე, რომელიც ბალახებზე ეტყობოდა?
ზარდინერი. შეხვედრა ჩემი საუბედურო შემთხვევაა. ღმერთი ჰხედავს, რომ მე უბრალო ვარ.
ამას შემდეგ დამნაშავეს კიდევ ჰკითხეს რაღა იცის. ის პასუხს გულ შეშინებით აძლევდა. ბარდინერი თავდა პირველათ გულ მაგრა იყო, მაგრამ ბოლოს და ბოლოს შეშინდა, ძლიერსა ლაპარაკობდა. შემდეგ რომელსამე მოწამესაც კიდევ გამოკითხეს რაღაცები, რომელთ ჩვენებაც ბევრს არას ამტკიცებდა; იმისათვის ამ მოწამების ჩვენებას აღარ მოვიყვანთ. ბარდინერის გამტყუნებელმა წარმოსთქვა გასამტყუნებელი სიტყვა: იმას ესე ჰქონდა დაწყობილი გასამტყუნებელი საბუთები: ბარდინერი არის ბრუნის მკვლელი, ამას ამტკიცებს 1) მოკლული ბრუნის პოვნა ბარდინერის თავის გვერდით; თუ რომ ბრუნი სხვა გარეგანს ვისმე მოეკლა, რა გაჭირება ქონდა, რომ არ მოეკლა ზურგზედ მკვლარი, ნახევარ მილი გეტარებინა და სხვის ვხომ მიეტანა; სადაც შესაძლებელი იყო სახლის პატრონს, ან სხვას ვისმე იმ სახლისას შეხვედროდა; ამას გარდა რა იცოდა უცხო კაცმა, რომ ღობე ბარდინერის თავის გვერდით გადატყინი იყო და ღობეს იქიდან ცარიელი ადგილი იყო? 2) ბრუნის ბუმაჟნიკის და ფულების პოვნით ბარდინერის სახლში, ვგრეთვე სისხლიანი მხერის პოვნით იმის ბანზედ; თუმც ბარდინერმა სთქვა, ვითომც ბუმაჟნიკი დერეფანში ეპოვნოს ბრუნის ტრანტირიდან გამოსვლის დროს და ცოლისათვის მიეცეს, რომ პატრონისთვის მეორეს დღესვე გადაეცა, მაგრამ იმისი სიტყვა ძრიელ მტყუნდება პირველათ იმითი, რომ ბუმაჟნიკი შიგნი შიგან იყო მიმაღული, მაშინ როდესაც საჭირო არ იყო ისე მიმაღლა, თუ რომ ნაპოვნი იყო და პატრონისთვის მიტანა ეწადათ; მეორეთ იმითი, რომ მეორე დღეს არამც თუ ბუმაჟნიკის პატრონისთვის მიბრუნება არ მოინდომეს და არ გამოაცხადეს ნაპოვნი; არამედ ცოლმაც და ქმარმაც უარი სთქვეს ახსნათ რამე იმის შესახებ; როდესაც სახლის გახრევის დროს ბუმაჟნიკი უპოვეს, იმათ პირდაპირ სთქვეს, არაფერი არ ვიცი თუ ბუმაჟნიკი ჩვენ სახლში საიდან გაჩნდაო; სისხლიანი მხერის შესახებაც არც ერთმა დამნაშავე მოწამემ ისეთი ვერა გვითხრა რა, რომ დამნაშავეს ამართლებდეს. 3) იმითი, რომ იმ კვალის ზომა, რომელიც კვლევისა იყო, ბარდინერის ფეხზედ სწორეთ მოვიდა. 4) იმითი, რომ გარდინერი ქარიშხალში უღრო-უღროთ ღამე უეცრივ და უმიზეზოთ ქალაქს წავიდა 5) იმითი, რომ როდესაც ბრუნი გამოსულა ტრანტირიდან, ბარდინერიც თან გამოჰყოლია. 6) იმითი, რომ ბარდინერმა ფულების შოვნაზე არ იცოდა, რა ეთქვა, იმ ფულების შოვნაზედ, რომელიც ჯიბეში ეწყო ქალაქიდან მობრუნების დროს, თვითონვე სთქვა, რომ არც არავისათვის ჩემი ვალი გამოძირთმევიო და არც არა გამოიყენა რაო. 7) იმითი, რომ წილბერს ერთი კვირის წინათ ბრუნის სიკვდილამდე ბარდინერი უნახავს ღამე თურმე ბრუნს ეპარებოდა 8) რომ ბარდინერი გადარეულათ ლაპარაკობს თავის თავს თვითონვე ამტყუნებს. მეორეს ბრალს ბარდინერს ამას

სახაზინო განცხადება.
სამაზრო საინტენდანტო სამმართველო ამით გამოაცხადებს, რომ 1868 წელს უნდა გადაიტანონ პრავიანტი პურის ფქვილი, კრუპა, ჩეთ ვე რ ი სუბსიდიდან წებელდანში — — 1,700 166 შეკვეთილიდან (ნიკოლაევსკიდან) მსურვეთში — — 3,000 300 შთიდან მარანს — — — 1,760 230 შთიდან შთაის — — — 9,590 890 სულ 16,050 1,580
ეს გადატანა შეიძლება ან სულ ერთმა აიღოს იჯარო, ან თითო თითო მაგაზინში სხვა და სხვა პირმა; ეს იმაზედ დამოკიდებული, რომელი უფრო სასარგებლო იქნება ხაზინისთვის.
როგორც კი კანტრაბტი შეიკრება, თან და თან გადატანაც იმე წამს უნდა დაიწყო, იმისდაგარათ, როგორც მაგაზინები დაიცილებიან. მართი ნახევარი 1-ს ატვისტომის უნდა გადაიტანონ და მეორე ნახევარი 1-ს ოკტომბრამდის. მაგრამ თუ რომელსამე მაღაზინში მომეტებული პრავიანტი დასჭარდა, მაშინ იჯაროდან დაინშულს ვადაზე იმდენი უნდა გადაიტანოს, რამდენიც საინტენდანტო მოითხოვს. ამასგარდა თუ იჯაროდან დაინშულს ვადაზე ადრე მოჩრება გადატანას, ეს კიდევაც სჯობია, მხოლოდ იმ პირობით თუ კი მაღაზინში იქნება დასაწყობი ალაგი.
ამ გადატანაზე დანიშნულია გადაწვევით შეიკრება ზეხირათ და პაკეობითაც შუთაისის გუბერნიის სამმართველოში. სხვა დაწვარლებიანი პირობანი იხილეთ „საქავის“ № 36.

საბიბლიოთეკაში ცნობა.
თფლისში ბერენშტამის, ალადათოვის და მნფაჯანცის მაგაზინში აგრეთვე შედგენილია მისი სტამბაში ისყიდება.
ვეფხვის-ტყალსანი
შასი ათი შაური.
ქუთაისში: უფ. ბერ. ძალანდარიშვილთან და ხელთუფლიშვილის მაღაზინში.
არითმეტიკა შედგენილი მ. თულა-შვილისაგან და მ. შიფანისაგან. შასი სამი შაური.
ჩონჯური. ნ. ბართაშვილის, ილ. შავჭავჭავაძის, ა. წერეთლის და სხვა მწერლების ლექსების კრება, შედგენილი მ. ლორთქიფანიძისაგან. შასი ერთი მანეთი.
თ. გიორგი პრისთვის თხუზულობანი, ავტორის პორტრეტით. ნაწილი პირველი. შასი რთი მანეთი.
ნაწილი მეორე ფასი რთი მანეთი.
საქართველოს კალენდარი, შედგენილი ნ. ავალიშვილისაგან. შასი ათი შაური.
ამბავი ქვალის დროების ხალხებისა. ნაწილი პირველი. უწინდელი ინფორმაციები და ეპიკურები. რუსულიდამ ნათარგმნი. შასი სამი შაური.
კამაროპოტიანი განცხადება
სოფელს მკოკიანას უწინდელს ზაქარია მამაშვილის სახლში, რომელიც ახლა სულხან-ნოღა ეკუთვნის, ამ ზაფხულს გაიციება ქირით ხუთ ოთახიანი ქვემო ეტაჟი. შასი შეუძლიანთ იკითხონ სულხანოვის ღვინის-სარდაფში სასულიერო სემინარიის ქვეშ.